

Første Afdeling.

Familieforhold, Skolegang, Tyendeforhold og Umyndighedsforhold, samt Værnepligt.

Første Kapitel.

Om Ægteskab og Vielse.

1. For at forhindre Giftermaal i en altfor ung Alder er der befalet, at intet Ægteskab maa sluttet førend Brudgommen er 20 Aar og Bruden 16 Aar; dog kan Justitsministeriet i saa Henseende meddele Dispensation. (D. L. 3die B. 16 Kap. 5 Art. Forord. 30te April 1824 § 3).

- Dersom Brudgommen ikke er 25 Aar gammel, eller, om han er yngre, har erhvervet Myndighedsbevilling, skal han desuden have Forældres eller Kurators Samtykke til Ægteskabet, og det samme udfordres for Bruden, der ikke er 25 Aar, med mindre hun er Enke, da hun saa Ingens Samtykke behøver. Om Piger, der ere over 25 Aar gamle, ligeledes behøve Forældrenes Samtykke til Ægteskab, er ugift, da Loven af 29de December 1857 nu har bestemt, at ugifte Qvinder med det 25de Aar skulle være myndige; formodentlig vil dog denne Forandring medføre samme Frihed for Brud som for Brudgom.

- Men naar Forældrene ville benytte sig af deres Ret til at gjøre Indsigelse imod deres Børns Giftermaal, maae de angive en gyldig Grund til Nægtelsen, og Øvrigheden (ikke Domstolene) har Ret til ved sin Resolution at afgjøre hvorvidt den angivne Grund kan tillægges saadan Gyldighed eller ikke. (D. L. 3 - 16 - 4). Et allerede indgaaet ulovligt Ægteskab kan dog blive staaende ved Magt, naar Hindringerne ikke ere af det Slags, der gjøre, at Ægteskabet ubetinget strider mod Sædelighed og Orden. (Coll. T. for 1820 Pag. 151).

- Dersom Brudgommen har nydt Understøttelse af Fattigvæsenet i Løbet af de sidste fem Aar, kan det ikke tilstedes ham at indgaae Ægteskab, med mindre den saaledes nydte Fattigunderstøttelse tilbagebetales, eller og Fattigvæsenets Bestyrelse i den Kommune, hvor Mandspersonen er forsørgelsesberettiget, erklærer, at der for dettes Vedkommende intet findes derimod at erindre (Lov af 29de Decbr. 1857). Derimod er det ikke mere nogen Hindring for Ægteskab, om Bruden har oppebaaret Fattighjælp og heller ikke om Manden tidligere har nydt samme, naar det blot ikke er skeet i Løbet af de 5 sidste Aar. Der kan saaledes heller ikke være Tale om at forbyde en Enke Ægteskab, skjøndt der i hendes forrige Ægteskab var tildeelt Familien Understøttelse, saameget mindre som denne maa betragtes som ydet til Manden, hvem Forpligtelsen til at underholde Kone og Børn paahvilede.

2. Med Hensyn til Ægteskab mellem Beslægtede kan Mærkes Følgende:
Giftermaal er uden Bevilling tilladt med sin egen eller sin afdøde Kones Broderdatter eller Søsterdatter, med sin afdøde Kones Søster, med sin Fasters

eller Mosters efterladte Mand, med sin afdøde Mands Farbroder eller Morbroder, med sin Stedfaders kjødelige Søster, mellem Stedsønnen og hans Stedfaders efterladte anden Hustru, mellem Steddatteren og hendes Stedmoders efterladte anden Mand, mellem Sødskendebørn og mellem sammenbragte Børn.

Derimod maa Bevilling erhverves til Ægteskab med sin egen eller sin afdøde Kones Faster eller Moster, med sin afdøde Heel- eller Halvbroders Enke eller fraskilte Kone, med sin afdøde Farbroders eller Morbroders Enke, med et Fruentimmer, der har været besøvet af Eens Broder eller Halvbroder, Farbroder eller Morbroder. Med Ansøgningen, der indsendes til Justitsministeriet, skal følge et Schema, der oplyser Slægtsskabets Beskaffenhed, samt Attest fra Sognepræsten om de Forlovedes Alder m. m., da Tilladelsen ei lettelig gives, naar Fruentimmeret er betydelig ældre end Mandspersonen. Det sædvanlige Gebyr for Bevillingen er 34 Rdr. 2 Mk.; men naar Supplikanterne ere Bønder, Matroser eller Tjenestefolk, det Halve, ligesom Moderation, eller og aldeles Eftergivelse af Gebyret ogsaa kan finde Sted, naar Vedkommende ved Præsteattest bevise deres Uformuenhed.

Absolut forbudt og i intet Tilfælde tilladeligt er Ægteskab mellem Stedforældre og Stedbørn. Svigerforældre og Svigerbørn (f. Ex. mellem en Fader og hans Søns efterladte Enke), samt disses Afkom i nedstigende Linie uden Undtagelse; ei at tale om Ægteskab mellem Forældre og deres Afkom, eller mellem Fuld- eller Halvsødskende (som da heller Ingen, der er ved sin fulde Forstand, vilde falde paa). I Henseende til disse forbudne Ægteskaber tilføies i Forordn, af 23 Mai 1800:

„Sammenleie mellem saadanne Personer er Blodskam, og en Forbrydelse, der drager Livsstraf efter sig. Til Advarsel for Enhver, og paa det at Ingen skulde af Vankundighed begaae en saadan Misgierning, igientages derfor hermed paa det Alvorligste Lovens Forbud imod Samleie, og Ægteskab mellem Forældre og deres Afkom, Stedforældre og Stedbørn, Svigerforældre og Svigerbørn, samt alle disses Afkom i nedstigende Linie, saa og mellem Sødskende,„

- Dersom en gift Mand besover et Fruentimmer, maa han efter Konens Død ikke gifte sig med den han saaledes har besøvet, hvilket ligeledes gjælder for en Kone, der, medens Manden levede, har ladet sig besøve af en Anden. (D. L. 3 - 16 - 8), Dog kan Bevilling dertil erholdes, i hvilket Tilfælde de avlede Børn betragtes som ægte.

3. Hemmelig Forlovelse medfører ingen lovlig Forpligtelse for nogen af Parterne til Ægteskab, og om det end af Kjærlighedsbreve etc. kan bevises, at den Ene har lovet den anden Ægteskab, medfører dette dog ingen Ret for Denne til at kunne tvinge sin Modpart dertil. De Foræring, tvende Forlovede maatte have givet hinanden, kunne som enhver anden Gave, neppe tilbagefordres, med mindre Forlovelsen netop er skeet af den ene Part for at optrække og bedrage den anden.

Ligesaalidt kan offentlig Forlovelse, om den end er indgaaet med vedkommende Forældres Samtykke, være bindende til Ægteskab, hvorimod i dette Tilfælde den.

Part, der uden gyldig Grund hæver Forbindelsen, maaskee kan tilpligtes at give den anden Opreisning for paaført Tort osv.

Selv om Lysning fra Prædikestolen er bestilt, eller endog allerede foregaaet, er det mere end tvivlsomt, om dette medfører nogen gyldig Forpligtelse til Ægteskab, saa at den af Parterne, der siden nægter at indgaae Ægteskab, paa Grund deraf kunde tvinges til at holde sit Løfte. - (See Ørsteds Formularbog 6te Udgave Pag. 575).

Betænker man, at den Forbindelse, som indgaaes ved Ægteskabet, bliver sluttet for hele Livet, og at sammes Hovedformaal er Parternes gjensidige Forædling og Lykke, saa kan man fornuftigviis heller ikke komme til nogen anden Slutning, end at enhversomhelst Tvang i denne Henseende bør undgaaes, som stridende mod Ægteskabets Natur og Øiemed.

4. Derimod bestemmer Christian den Femtes danske Lov, at enhver Mandsperson, der besvangrede en uberygtet Mø eller Enke, skulde tage hende tilægte, om hendes Forældre eller Formyndere deri vilde samtykke. (6 - 13 - 5).

Denne Artikel er imidlertid undergaaet adskillige Forandringer ved Fr. af 5. Marts 1734, der bestemmer, at den uberygtede Pige, der lader sig besvangre, ikke kan vinde Ægteskab med den, som har besvangret hende, med mindre Mandspersonen har lovet hende Ægteskab før han fik sin Villie med hende, i hvilket Tilfælde han er pligtig at ægte hende. (§ 1). Kan Fruentimmeret, der er bleven besvangret, ikke bevise det hende gjorde Ægteskabsløfte enten ved Barnefaderens skriftlige og tydelige Forpligtelse til Ægteskab, eller ved lovfaste Vidner paa den efterstaaende Maade, da maa den Beskyldte værge sig med sin Eed. og være siden angerløs (§ 2).

- Kjerlighedsbreve eller løse Ord og Løfter forbinde ei Nogen til Ægteskab; men Ægteskabsløfte, (naar det i Tilfælde af Besvangrelse skal bevises) regnes allene for at være, naar en Mandsperson under sin Haand og Segl med 2de bekjendte gode Mænds Underskrift til Vitterlighed har forpligtet sig til at ægte Qvindespersionen, eller og han i 2de eller flere bekjendte gode Mænds Overværelse mundtlig og tydelig har lovet hende Ægteskab, dog skal disse Vidner om mundtligt Ægteskabsløfte lovlige føres inden Aar og Dag; efter den Tid maa Dommeren ei engang modtage dem (§ 3).

- Men dersom Mandspersonen ikke har fyldt sine fem og tyve Aar, er det af ham givne Ægteskabsløfte i ethvert Tilfælde ugyldigt, og kan ikke komme Fruentimmeret til Nytte (§ 4).

- En Enke, der har ladet sig besvangre af nogen, som ikke er hendes Laugværge, kan aldeles ikke tiltvinge sig Ægteskab, i hvad Løfte end Barnefaderen kan have gjort hende (§ 5); bliver hun derimod besvangret af Laugværgeren, bør denne, om han er ledig, ægte hende, om hun vil, men dersom hun ikke vil, bør han, efter Lovens Ord, have forbrudt sin halve Boeslod til hende; og det samme er gjældende, naar en Formynder besvangrer sin Myndling. Istedetfor Tab af Boesloden eller en Deel af samme anvendes dog nu anden Straf, (D, L. 6 - 13 -

2 og Fr. 24 Septbr. 1824). Lader nogen Dannemands Datter. eller Møe sig beligge af Den, som engang har bedet om hende til Ægte, efter at han af Forældre eller Værge har faaet Nei, da tage hun Skade for Hjemgjæld; dog skal han give hende en hæderlig Hjemgift efter sin Formue og uvillige Mænds Sigelse, dersom han, naar hun selv eller hendes Forældre og Værger det forlange, ei vil ægte hende (§ 6).

- Dersom nogen Qvindesperson, være sig Enke eller Møe, som staaer i nogen Mands Brød eller Tjeneste, lader sig beligge af sin Huusbond, hans Søn, eller den han i sit Huus som Søn, Slægt eller Svoger antaget haver, da kan hun ikke vinde Ægteskab, og bør desuden lide anden Straf (§ 7).

- Overbevises en Qvindesperson, som paastaer at vinde Ægteskab, om at have været berygtet for nogen Slags Letfærdighed, da bør hun med redelige og ærbare bekendte Folks Vidnesbyrd skriftlig bevise sin skikkelige og tugtige Opførsel paa ethvert Sted, hvor hun har opholdt sig fra sin Ungdom af, og da kommer hende samme Vanrygte ikke til Hinder eller Skade i nogen Maade; men brister hende saadant Beviis, da tage hun Skade for Hjemgjæld, (§ 8).

- Hvis en Qvindesperson enten i Barns Nød eller for Præsten gjør nogen urigtig Bekjendelse om sin Barnefader, da bør hun ikke staae til Troende og kan ei vinde Ægteskab (§ 9).

5. Forinden Vielse maa holdes, bør Personernes Forsæt at indgaae Ægteskab 3 Søndage efter hinanden ved Høimessetjenesten bekjendtgjøres fra Prædikestolen, i den Menighed, hvortil Bruden hører. Dog kan Lysningen bortfalde, naar nogen forlanger at vies paa sit Sygeleie, ligesom og efter Bevilling eller saakaldet Kongebrev.

Lysningen bør nogle Dage forud bestilles hos Præsten, hvilket i Almindelighed bør skee personlig af Brudgommen; dog kan, hvis det er en Præsten bekjendt Person, Bestillingen ogsaa skee skriftlig, ligesom og Brudgommen i sit Forfald kan sende en Præsten bekjendt og paalidelig Mand til denne, for at foranstalte og meddele del Fornødne. (Forordn. 30te Marts 1824. 2. 5.)

6. Præsten bør ei iværksætte Lysningen, uden først at paasee at der Intet er til Hinder for det paatænkte Ægteskab, hvorved i Særdeleshed skal iagttages:

a) at Brudgommen ikke er under 20 og Bruden ikke under 16 Aar;

b) at begge ere konfirmerede og have været til Alters;

c) at ingen af dem er bunden ved noget foregaaende Ægteskab eller lovgyldig Forpligtelse til saadant;

d) at de ikke ere beslægtede eller besvoglede i forbudne Grader;

e) at en Enkemand idetmindste oppebier 3 Maaneder, og en Enke idetmindste 1 Aar fra den forrige Ægtefælles Død. Dog er det Bønder og andre Almuesfolk,

hvis Vilkaar ikke tillade dem længe at hensidde i ugift Stand, tilladt at indgaae nyt Ægtestab inden kortere Tid: nemlig Enkemanden 6 Uger efter hans Hustrues, og Enken 3 Maaneder efter hendes Mands Død, dog skal der i saa Tilfælde have Vished for, at Enken ikke er frugtsommelig ved sin afdøde Mand;

f) at Bruden, hvis hun ikke er Enke, eller Brudgommen, hvis han ikke er fuldmyndig, har Forældres eller Værges Samtykke, eller og at disses Indsigelse er af Øvrigheden kjendt ugyldig;

g) at Begge have deres Fornufts fulde Brug, samt derhos enten have havt Børnekopper eller ere vaccinerede;

h) at der fra Fattigvæsenets Side Intet er iveien for Ægteskabet;

i) at tvende, som have bedrevet Hoer med hinanden, ikke maa komme sammen i Ægteskab. (§ 5).

- Dersom Bruden befindes frugtsommelig ved en Anden, og Brudgommen dog forlanger Vielsen fuldbyrdet, synes dette, ifølge D. L. 3 - 16 - 14, ikke at kunne formenes ham (see Ny Kollegiallidende for 1848. Pag, 85),

7. Om foranførte Punkter bør Præsten, forsaavidt deres Natur tilsteder det, forsyne sig med autentiske Beviser, men iøvrigt bør han, til Sikkerhed for at intet andet er hinderligt for Personernes ægteskabelige Forbindelse, affordre dem tilstrækkeligt Forløfte.

Nogle af Betingelserne for et lovligt Ægteskab, saasom en vis Alder, Værgens eller andre Vedkommendes Samtykke, foregaaende Konfirmation og Altergang m. m., ere nemlig af den Beskaffenhed, at der for dem kan og bør tilveiebringes autentiske Beviser, hvorimod det neppe er muligt at tilveiebringe et nøiagtigt Beviis for, at de Paagjældende ei ere hinanden beslægtede eller besvogrede i de forbudne Grader, at ingen foregaaende Forbindelse er til Hinder for deres Ægteskab, og andre deslige negative Forudsætninger for det paatænkte Ægteskabs Lovlighed; og med Hensyn til saadanne Punkter er det at Forlovernes Indestaaelse udfordres.

Som Forlovere maa kun antages bosatte Mænd, om hvis Paalidelighed ingen grundet Tvivl have, eller og Saadanne, der beklæde et kongeligt Embede. Disse Forlovere bør ikke hver borge for en af de paagjældende Personer, men begge bør indestaae for, at der ingen lovlig Hindring gives imod det attraaede Ægteskab.

Præsten bør, hvor det efter Forlovernes Oplysningsgrad og borgerlige Stilling ansees fornødent, alvorligen indskjærpe dem det strenge Ansvar, der paaligger dem, da Forordn. af 31 Aug. 1695 byder: at de, som give vrang Skudsmaal eller urettelig gjøre Forløfte for dem, som ville indlade sig i Ægteskab, skulle ansees som Løgnere og straffes med Arbeide i Forbedringshuset fra 1 til 3 Aar. (§ 4).

Dersom de Personer, der have ladet lyse af Prædikestolen for sig, ikke lade sig sammenvie inden 3 Maaneder derefter, ansees den skete Tillysning for uefterrettelig, og ny Lysning skal iværksættes, hvis de senere maatte begjere at sammenvies. (§ 6).

8. Præsten maa ikke sammenvie Personer, imod hvis Ægteskab er gjort Forbud ved den vedkommende Retsbetjent (Herredsfogden), naar dette Forbud tillige paa lovlig Maade er forfulgt, og det ikke ved Dom eller paa anden gyldig Maade er ophævet.

Forbudet, der skal forkyndes af Retsbetjenten inden tredie Tillysning, eller i alt Fald inden Vielsen finder Sted, for Præsten i det Sogn, hvor Fruentimmeret opholder sig, bør forfølges uden Ophold, og kun saaledes forhindrer det Vielsen, indtil det ved Dom eller paa anden Maade er lovligen stadfæstet eller hævet.

Paa Als og Ærø skal, naar Forbudet skal have forhindrende Kraft, Stævning være udtaget inden 6 Uger efter at Forbudet er nedlagt.

Et ved private Personer nedlagt Forbud kan ikke have samme Virkning, som om det var skeet af Fogden. (Fr. 30 Marts 1824 § 8, 7de Novbr. 1832 § 3).

9. Brudevielsen tilfalder Sognepræsten for den Menighed, hvoraf Bruden er Medlem. Dette bestemmes imidlertid efter den Tid, da Vielsen finder Sted, saa at naar en Pige, som tjente i et andet Sogn, da Lysningen foregik, inden Vielsen lovlig forlader sin Tjeneste og tager Ophold i et fremmed Sogn, tilfalder Vielsen den Præst, til hvis Sogn hun er flyttet, om end Flytningen er skeet til en anden Tid end rette Fardag, naar den blot er foregaaet med Huusbondens Minde, og selv om den befalede Skudsmaalsforeviisning ei har fundet Sted.

- Derimod kan det ikke komme i Betragtning, om Bruden, uden at hendes Forbindelse med det Sogn, hvori Lysningen foregik, er ophørt, tager øieblikkelig Ophold i et andet Sogn, for der at lade sig vies; ei heller kan et lovstridigt Ophold sammesteds virke Forandring af det Sted, hvor hun skulde vies.

Et saadant lovstridigt Ophold er det, naar Bruden inden Vielsen flytter ind til Brudgommen, da ifølge Fr. 19 Febr. 1783 § 6 de Trolovede ei maa flytte til hinanden og boe under Tag sammen, forinden Brylluppet er holdt. (§ 14. Rskr. 27. Juni 1835, 24 Dcbr. 1832, 1ste Juni 1830).

- Dersom Brudefolkene forskaffe sig Bevilling til at vies af uvedkommende Præst, skal dog den Præst, som Vielsen ellers vilde tilfalde, nyde Betaling som om Vielsen af ham var forrettet, ligesom der heller ikke maa afgaae Kirkebetienterne eller Andre noget i deres Rettigheder, og Attest om at dette er fyldestgjort bør fremlægges inden Vielsen maa forrettes.

Tillige bør i intet Tilfælde Vielsen forrettes paa egen Haand af Nogen, der ikke er bestikket som Præst ved en vis Menighed, hvorimod enhver ordineret Mand kan paa en anden Præsts Vegne forrette Vielsen. (§ 14).

10. Brudevielsen bør, hvor ei Bevilling til at lade sig vie i Huset er meddeelt, i Almindelighed forrettes i Kirken.

Dog, dersom Nogen paa sit Sygeleie begierer at vies, og Omstændighederne ikke tilstede at oppebie Bevilling dertil, bør dette ikke hindre Vielsen, der i slige Tilfælde ogsaa maa skee uden foregaaende Lysning af Prædikestolen, hvorimod Alt, hvad der ellers er foreskrevet til Sikkerhed for Ægteskabets Lovlighed, bør iagttages, ligesom det og paaligger Præsten, igjennem sine Foresatte at indberette den saaledes foregaaede Vielse til Ministeriet (§ 16).

Bevilling til Vielse hjemme i Huset, samt uden foregaaende Tillysning fra Prædikestolen og af hvilkensomhelst Præst (Kongebrev), udleveres i Kongens Navn af Amtmanden, og i Kjøbenhavn af Magistraten, mod det almindelige Bevillingsgebyr 16 Rdr. 5 Mk., og erholdes uden videre, saa at det ikke er nødvendigt i Ansøgningen at anføre nogen særdeles Grund.

11. Brudevielser maa i Kjøbstæderne kun forrettes om Søgnedagene; men paa Landet kunne de og tilstedes om Søn- og Helligdagene. Iøvrigt kunne de foregaae paa enhver Tid af Dagen, og Præsten bør, saavidt mueligt, heri rette sig efter Vedkommendes Ønske. Han bør og, naar Vielsen foregaaer udenfor Gudstjenestedagene, selv befordre sig dertil, hvis Vedkommende ei godvillig ville yde ham Befordring, hvilket imidlertid kun er at forstaae med Hensyn til Vielsen i Kirken, men ikke naar Vielsen foregaaer i Huset, ligesom det og er tvivlsomt, om Præsten bør have fri Befordring, naar Vielsen Vel foregaaer i Kirken, men ikke til ordinær Gudstjenestetid (§ 17).

Præsten maa ei foreskrive Nogen, hvad han vil have for Vielsen, men skal lade sig nøie med hvad Enhver efter sin Evne af egen Villie vil give (Fr. 13 Marts 1683); dog er han berettiget til at fordre frivilligt Offer af Brudeparret med Følge.

12. I enkelte andre Stater, navnlig Frankrig, betragtes Ægteskab som enhver anden borgerlig Forening mellem tvende Parter, og kan derfor indgaaes uden kirkelig Vielse ved en simpel Erklæring for den borgerlige Øvrighed, at Vedkommende ville leve sammen som Mand og Kone.

- Hos os er denne mindre anbefalelige Fremgangsmaade, hvorved Døren aabnes for letsindige og uoverlagte Ægteskaber, ikkun tilladt, naar Parterne ikke høre til Folkekirken eller til et Religionssamfund, hvis Præster ere anerkjendte af Staten, eller og naar Mand og Qvinde høre til forskjellige Religionssamfund, i hvilke Tilfælde dette saakaldte borgerlige Ægteskab er tilladt ved Loven af 13de April 1851, som er af efterstaaende Indhold:

Naar en Mand og en Qvinde, der ikke høre til Folkekirken og heller ikke til et Troessamfund, som her i Landet har Præster, der ere anerkjendte af Staten og berettigede til at forrette Vielser, ville indgaae Ægteskab, kan dette med fuld borgerlig Gyldighed indgaaes for den borgerlige Øvrighed uden præstelig Vielse (§ 1.)

- Paa samme Maade kan Ægteskab stiftes imellem Personer, der høre til forskjellige Troessamfund, om end disse ere anerkjendte her i Landet. (§ 2). De, der ville indgaae saadant borgerligt Ægteskab, skulle herom indgive skriftlig Begjering til Øvrigheden paa det Sted, hvor Ægteskabet agtes fuldbyrdet; i Kjøbstæderne til Magistraten, hvor en saadan er, og ellers til Byfogden; paa Landet til Herredsfogden eller Birkedommeren, (§ 3)

Tre Uger før Ægteskabets Berømmelse maa paa, det Sted, hvor Bruden hører hjemme, være kundgjort til Thinge, at et saadant Ægteskab agtes indgaaet, samt for hvilken Øvrighed. Hengaaer mere end 3 Maaneder efter Kundgjørelsen, uden at Ægteskabet fuldbyrdes, maa den gjentages.

Forbud mod Ægteskabet maa anmeldes for Øvrigheden paa Brudens Hjemstavn. (§ 4.)

Forinden Ægteskabet sluttet har vedkommende Øvrighed at forvise sig om at den foranførte paabudne Kundgjørelse har fundet Sted, og at intet Forbud er anmeldt, hvorhos den har at iagttage Alt, hvad der efter Loven ellers paaligger Præsterne, saasom Brudeparrets Alder, Slægtskabsgrad, mulig Understøttelse af Fattigvæsenet, Forløfte etc. alene med den Undtagelse, at der ikke skal kræves Beviis for Nydelsen af Alterens Sakramente, samt at Attest for Udskrivning fra Skolen kan træde istedetfor Konfirmations-Attest. (§ 5).

Paa den til Ægteskabets Stiftelse berammede Dag møder Brudeparret paa Byens Raadhuus, eller paa Herredets (Birkets) Thingsted. Øvrigheden foreholder først begge Personer Ægteskabets Betydning, modtager derpaa deres Erklæring, at de ville have hinanden til Mand og Hustru, og forkynder sluttelig, at Ægteskab mellem dem lovligt og med fuld borgerlig Gyldighed er indgaaet: Alt efter en foreskreven Formular. Handlingen foregaaer offentlig, og dersom øvrigheden kun bestaaer af een Person, tilkalder den tvende Vidner.

Om det indgangne Ægteskab indføres det Fornødne i en dertil indrettet Protokol, hvoraf Udskrift paa stemplet Papiir (4de Klasse Nr. 3, 20 sk) under Øvrighedens Navn og Segl meddeles Ægteparret som Vidnesbyrd om Ægteskabets Indgaaelse.

Ligeledes meddeler Øvrigheden inden 8 Dage en Udskrift til den Sognepræst, i hvis Sogn Bruden for Ægteskabet havde hjemme, hvorefter denne indfører Bemærkning om det indgaaede Ægteskab i sin Ministerialbog, (§ 6)

- For Kundgjørelsen til Thinge og Attest derom erlægges en Betaling af 2 Rdr.

- For Handlingen selv og for Udfærdigelsen af Protokoludskriften erlægges, foruden Betaling for det stemplede Papiir 1 Rdr., der tilfalder Øvrigheden, men i Kjøbenhavn Stadens Kasse.

- Hvis en Øvrighedsperson maa foretage en Reise til Thingstedet for denne Forretnings Skyld, udredes Befordringsgodtgjørelse efter Vognmandstaxt. (§ 7)

Naar Personer af forskellige anerkjendte Troessamfund ønske kirkelig Vielse, kan en saadan forrettes saavel af Brudgommens som af Brudens Præst, men i første Tilfælde skal dog Anmeldelse om Vielsen skee til Brudens Præst, for at Bemærkning derom kan optages i hans Ministerialbog. (§ 7).

Forinden noget Ægteskab maa finde Sted mellem Personer, der ikke høre til et og samme Troessamfund, skulle disse til den Embedsmand, for hvem Ægteskabet indgaaes, afgive en Erklæring om, i hvilken Tro Børnene af deres Ægteskab skulle opdrages. Dog kan denne Bestemmelse senere forandres ved Ægtefællernes fælles Overeenskomst. Døer en af Ægtefællerne, kan den Anden ikkun med Kultusministeriets Samtykke forandre den tagne Bestemmelse. I ethvert Tilfælde skulle Børnene opdrages enten i den Troesbekjendelse, til hvilken En af Forældrene hører, eller i Folkekirken Tro. (§ 9).

Forældre, der ikke høre til noget af de heri Landet anerkjendte Troessamfund, og ikke ønske deres nyfødte Børn ved Daab optagne i noget af dem, skulle ikke desmindre gjøre den i Fr. af 30 Mai 1828 foreskrevne Anmeldelse for Sognets Kirkebetjent, samt inden 8 Uger efter Fødselen opgive for Sognets Præst og Kirkebetjent det Navn, de ville have Barnet tillagt, til Indførelse i Ministerialbogen og Kirkebetjentens Embedsbog; og Attest om saadan Navngivelse træder da istedetfor Døbeattest. (§ 10).

For Børn, der ikke høre til de anerkjendte Troessamfund, træder Udskrivning af Skolen istedetfor Konfirmationen med Hensyn til alle til denne knyttede borgerlige Virkninger.

- Børn, der ikke skulle opdrages i den evangelisk-lutherske Religion, kunne forlanges undtagne fra Undervisningen i denne i de offentlige Skoler, hvorimod Skolebestyrelsen har at paasee, at Børnene ikke savne Oplysning om de moralske og almindelige religiøse Begreber, samt at de forsaavidt de høre til et christeligt Troessamfund, erholde Kundskab i Bibelhistorien. Viser det sig, at Børnene i denne Henseende forsømmes, ere Forældrene pligtige at lade dem modtage den fornødne Underviisning herom i Skolen.

- Forsaavidt saadanne Børn ikke have besøgt nogen offentlig Skole, kunne de, naar de ere 14 Aar gamle, indstilles til Prøvelse i den Almueskole, til hvilken de efter deres Opholdssted nærmest høre, paa den regelmæssige Examenstid, og saafremt de befindes at besidde den til Udskrivning fornødne Modenhed og Kundskab, erholde de en Attest derom, som da træder istedetfor Udskrivning af Skolen, (§ 11).

13. Ægtefæller kunne paa Grund af Gemytternes Uoverensstemmelse, vedvarende Uenighed etc. faae Bevilling til foreløbigt at adskilles i Henseende til Bord og Seng, især naar begge Ægtefællerne ere enige i at attraae Forandringen.

Bevillingen dertil udstedes af Amtmanden, og i Kjøbenhavn af Magistraten, men førend dette skeer, bør Præsten, i hvis Sogn Ægteparret opholder sig, mægle imellem dem, og ingen Ansøgning desangaaende maa komme i Betragtning,

førend Sjælesørgeren paa Ansøgningen har bevidnet, at der er givet ham Leilighed til at forsøge hvorvidt han ved religiøse Forestillinger har kunnet bevæge dem til atter at leve sammen i endrægtigt og christeligt Ægteskab, til hvilken Ende Vedkommende efter Tilsigelse bør møde hos Præsten, enten hver for sig eller samlede, eftersom han finder det tjenligt. (Fr. 30 April 1824 § 18).

- Denne geistlige Mægling bortfalder dog nu for dem, der for Øvrigheden erklære, at de ikke høre til noget her i Landet anerkjendt Troessamfund, eller som høre til to forskjellige Troessamfund.

- Naar Præstens Mægling intet kan udrette, indleveres Ansøgningen til Øvrigheden, som derpaa indkalder Ægtefællerne og forsøger den verdslige Mægling; er ogsaa denne forgjæves, bestemmes Vilkaarene, hvorunder Separationen skal finde Sted, og denne bevilges. Der skal træffes tydelige Bestemmelser angaaende den fælles Formue (Rskr. af 27 Septbr. 1928 *).

Der menes formentlig 1828, mh.

- De med Bevilling separerede Ægtefolk kunne, naar de derom blive enige, udenvidere flytte sammen igjen, og om end Formuens Deling under Separationen er bestemt, træder dog Fællesskabet ved Ægtefolkens Gjenforening uden videre paany i Kraft.

14. Separation i Henseende til Bord og Seng er imidlertid ikke Ægteskabets fuldkomne Ophævelse.

Til dette sidste kan Amtmanden i Kongens Navn meddele Bevilling, naar begge ved Bevilling separerede Ægtefolk have levet afsondrede fra hinanden i det Mindste 3 Aar, og tillige til at indgaae Ægteskab, naar den, der vil gifte sig igjen, godtgjør at han under hele Separationen har ført en ulastelig Vandel. Dog skal Ansøgningen derom atter paategnes af Præsten, at hans Mægling paany forgjæves har været forsøgt. Dersom Fattigdom beviislig finder Sted, kan Gebyret eftergives. (Fr. 23 Marts 1827).

15. I følgende Tilfælde kan Ægteskab, uden foregaaende Separation, ved Dom ophæves:

a) Naar den ene Part beviisligt har gjort sig skyldig i Horeri; ere de Begge skyldige bør de ei adskilles. Den Uskyldige maa gifte sig strax; den Skyldige ei før 3 Aar derefter, da den med Vidnesbyrd om ærligt og christeligt Forhold efter Skilsmissen kan erholde kgl. Bevilling dertil, men maa ikke boe i det Herred, Sogn eller By, hvor den Uskyldige har sin Bopæl.

b) Naar den ene Ægtefælle frivillig og uden den andens Samtykke forlader denne, i hvilket Tilfælde Ægteskabet kan hæves efter 3 Aars Forløb; men er det skeet i lovligt Ærinde og med den Andens Samtykke, skal den forladte Ægtefælle biev i 7 Aar; ja endnu længere, dersom der haves vis Kundskab om at den Bortreiste er forhindret imod sin Villie.

Skeer det, at en Kvinde efter forudgaaet lovlig Omgang, og i den Overbeviisning at Manden er omkommen, har giftet sig paany, og den første Mand derefter kommer hjem og begjerer sin Hustru tilbage, og han beviser at have under Fraværelsen forholdet sig tilbørligen, og ikke at have forseeet sig med nogen Anden, da bør Hustruen forlade den anden Mand og komme til den første igjen. (D. L. 3 - 16 - 15).

c) Visse Sygdomme, der forhindre Hensigten af Ægteskabet: har saadan Sygdom været for Ægteskabet, tilstedes den Lidende 3 Aars Tid til at søge Raad; kommer den efter Ægteskabet, maa den bæres som et andet Kors, Ægtefolk kunne paakomme.

16. Dersom den ene af Ægtefolkene bliver befunden i Tyveri eller anden Forbrydelse, maae de alligevel ei skilles ad, med mindre den Skyldige hendømmes til Fængsel for Livs Tid, i hvilket Tilfælde dog den Uskyldige skal bie 3 Aar, dersom den Skyldige tilligemed Straffen har mistet sin Ære, men 7 Aar dersom det ikke er for nogen uartig Sag; og om den Skyldige da ikke forundes sin Frihed, maa den Anden erhverve Dom til Skilsmisse. (Fr. 18 Dec. 1750).

17. Efter Forordn. af 11te Septbr. 1830 er en fraværende Persons Ægtefælle berettiget til at søge Skilsmisse naar den Fraværende i fem Aar har været borte, uden at der imidlertid er kommet nogen Efterretning om at han er i live. Naar særdeles Omstændigheder ere tilstede, som opvække en til Vished grændsende Sandsynlighed for at han er død, f. Ex. naar det Skib, hvormed han afreiste, beviisligen er forgaaet, eller naar det, efter at være afseilet til en europæisk Havn, har været Aar og Dag, men dersom det er til en Havn udenfor Europa, to Aar borte, uden at Efterretning derom er hørt, og, der Intet er fremkommet, som kunde give at formode, at han er bjerget, da er den forladte Ægtefælle ligeledes berettiget til at søge Skilsmisse, hvilken erhverves ved paa lovlig Maade at lade den Borteblevne offentlig indstævne, at føre Vidner om, hvorlænge han har været borte, osv.

18. Et efter Bevilling eller ved Dom ophævet Ægteskab kan efter dertil erhvervet Tilladelse atter fornyes. De adskilte Personer skulle da for Præsten erklære, at de igjen ville træde i ægteskabelig Forbindelse, og derhos stille Forlovere, hvorhos Præsten skal i sit Huus holde en Formaningstale til dem, uden dog at bruge de Formularer og Skikke, der efter Ritualet skal finde Sted ved Vielse. (Kgl. Res. af 20 Septb. 1815).

Kilde: Lovbog for Landmanden.
v/ M. Rasmussen, 5. udgave.
Odense, Miloske Boghandel, 1861.
Side 1 – 14.